

## AD OBROZENSÁ ČEŠTINA

### vývoj pravopisu

- období pravopisných novinek, 2 změny proběhly
- 1. opuštěn bratrský pravopis, nahrazen pravopisem analogickým (Dobrovského mluvnice), popularizoval Václav Hanka – doporučoval psát *i/y* po *s* a *z* uvnitř slova dle etymologie: *zisk, získati, silný, síla*, ale *syn, sýr*
  - o místo *v-* na začátku slova spáno *u-* (*uzříti, úzký*)
  - o analogický pravopis se ujal, od 20.-30. let i do časopisů převzat
- 2. tzv. skladná oprava
- = psaní *í* místo *j*, *j* místo *g* a *y*:
  - o *její největší gajeje* místo *gegj neywěšj galege*
  - o *v* místo *w*, *ou* místo *au* (*vyučiti, jednou* místo *wyvciti, jednau*)
  - o od r. 1849 obecně přijato – tím pravopis už jako dnes

### ad RKZ

- dva údajně staročeské rkp. Královédvorský, obj. Václav Hanka 1791-1861 (žák Dobrovského), roku 1817 ve věžní místnosti kostela ve Dvoře Králové – odtud název, hrdinské a historické zpěvy, lyrické písně
- o rok později – anonymní zázilka pro nejvyššího purkrabího, hraběte Kolovrata – rkp., údajně s básněmi z 10. století, vyšlo najevo že zasílatelem panský úředník Kovář ze zámku zelená Hora u Nepomuku v západních Čechách – odtud název – Dobrovský RZ hned odmítl jako falsum, ohlas v české společnosti i v zahraničí silný, staly se pramenem mnohé humanitní obory, již od počátku menšinové pochybující hlasy
- dnes se řadí mezi díla poč. 19. století – vliv preromantismu, Herderovy názory na povahu národů atd., z toho koncepce Palackého Dějin

Na vršě, kdie stáchu pokraj lesa,

aj všia Praha **mlčie** v jutřniem spanie.

Vltava **sě kúřie** v raniej pářě,

za Prahú **sě promodrujú** vrši,

za vrchy vzhod šedi **projasňuje**.

S hory dolóv ticho všě, tichunko,

v tichěj Praze chytro pokrychu sě,

oružie všě krzní zahalichu.

Ide pastucha po šerém jutřě,

hlása bránu otvořiti vzhóru.

Slyše stráže volánie pastušino,

otvoři mu bránu přes Vltavu (s. 283, ř.154-163 dle nového vyd.)

Alexandreida, v. 673-674

Již by čas protivu zoři,

Když bývá křik ptačí zboři,

Kdažto sě noc za dnem dělí

A když slunce na svět spělí.

- Literárně: Středověká poezie přímo zachycuje předměty přírody, konkrétní smyslové vjemy – viz i **Dřivo** sě listem odievá,  
slavíček v keřku spievá. – obraz „filmový“

- ale zde v RK – lyricky emotivní, nálada neplyne z předváděného, ale ukazuje se (citoslovce *aj*, opakování *ticho*, *tichunko* – s deminutiv), metafory, barevné nuance téměř impresionistické – to je romantismus

• Jazykově – obecně střídání různých časů v krátkých úsecích památky, aoristu s přítomem, podezřelá vidová poměry – tvoření impf. Od D sloves a naopak aoristu od N sloves, kde jde o popis okolností – viz naše ukázka - to tučné jsou významy ve 13. století obvykle vyjadřované imperfektem, poslední 2 slovesa na *-ovati* podezřelá, typ produktivní mnohem později než do jaké doby se RK hlásí,

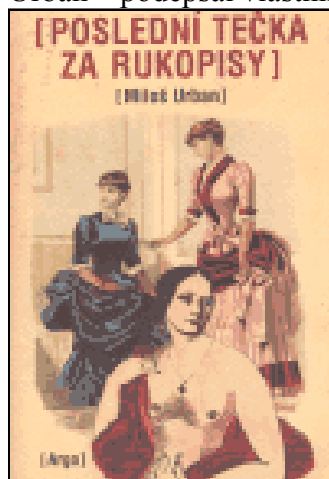
*ide pastucha* (ze slovenského dial). m. náležitého aoristu *jide*

- dále obecně v RKZ :vysoká frekvence adjektivních složenin, popř. příslovci z nich odvozených: *pravozvěstný*, *strebronosný*, *strebropěnný*, *šedošerý*, *zlatoskvúci* (komárek 227), v pravých básnických textech 14.-15. století se v takové míře nevyskytují, ve srovnatelném množství jen v obroz. Lit. 19. století, a to i před objevením RKZ – tehdy to bylo plodem úsilí vytvořit zvláštní básnický jazyk, odlišný od jazyka všedního a prozaického
- dále obecně v RKZ – přemíra rusismů *bujarost*, *holedbati se*, *tuča* („mrak“), *bodrost*, *nevzmožno* – obecně nepřiměřeně vysoký podíl adverbii na *-o* (místo na *-e*) a mnohem častější užívání spojky *i* – než obvyklé ve stč. (tam už ve 13.-14. st. se prosazuje slučovací a jako hlavní) – jsou zřejmě vlivy ruštiny
- Jan Gebauer – zpochybnil pravost RKZ z jazykového hlediska, jeho námitky dodnes většinou platí, byly jen zpřesňovány a doplňovány, podstata je stále od G. – jeho vztah k RKZ - zpočátku věřil v pravost
- Z dopisu Josefu Kalouskovi – historik, obránce RKZ
- „*O Rkp. Kralodvorském a Zelenohorském, jak jsem smýšlel a jak se smýšlení mé měnilo, o tom pověděl jsem v Athenaeu [časopis vydávaný TGM] čirou pravdu. Pokládal jsem je za prvé a přesné; čím více však jsem poznával jazyk památek nepochybných, tím více zjevovaly se mi v nich odchylky; dlouho sváděl jsem odchylky na dialekt (...) Konečně dostala vrch skepse, když jsem 1881 poznal, že interpolace v leg. O sv. Prokopu jest od Hanky (...) to hned nutilo mne, abych hledal dále souhlasy mezi zvláštnostmi Hank. a RK i Z; našel jsem je bohužel, a nálezy tyto byly pro mě ranou hroznou! (...) Věcí podezřelých nahromadila se taková suma, že jsem napočítal v RK 300-400 zvláštností mimo e-ě (v tom je odchylek opět asi 400), mezi nimi mnoho chyb velmi hrubých.*
  - *Vmyslete se, prosím, do úkolu mého. RK jest objeven osobou podezřelou; v jazyce svém má takovou sílu odchylek od jazyka památek jiných; nahlédl jste jednou do mých zápisů grammatických: každá forma, každá vazba mají po listě zvláštním, na nějž doklady se zapisují, doklady ty jsou často velmi pestré, ale vždycky shodné – jenom doklady z RK a RZ ze shody té se vylučují! Pomysle se do toho poznání a do úkolu mého, povězte si, prosím, zda-li byste byl zachoval víru v pravost rkpů nebo naopak.*
  - (...)
  - *Pochybnosti ve mně byly od kolika let; důvody jejich byly nejpřísněji vědecké. Vyhýbati se věci a jen ji ignorovati nebylo mi možno; vždyť otázka obou rkpů patří především do odboru mého. Věc musila se vyřídit, než bych přistoupil k vydání histor. mluvnice a stč. slovníka. Čím více práce mé postupovaly, tím více blížil jsem se k tomuto skutku pro mne nevyhnutelnému. Musil jsem se projeviti. Jednalo se jen o formu. (...)*<sup>1</sup>

- historické, paleografické, historicko- právní důkazy nepravosti RKZ, Masaryk, Jaroslav Goll

<sup>1</sup> Marie Gebauerová: Rodinné vzpomínky na Jana Gebauera. Díl I. (do roku 1886). Kladno 1926, s. 252-253.

- význam rkp. pro formování moderní vědy a kultury byl značný, věda – vědecký růst Gebauera, bez kritického vyrovnání se s Rkp. by nemohl vytvořit hist. mluv., vypracování nového pozitivistického směru v historii (Goll), kulturní ohlasy – časopis Lumír a lumírovci – dle postavy bájného pěvce z rkp., Zeyer epická skladba Vyšehrad, J. V. Myslbek,
- pro pražský Palackého most pak vznikají sousoší "Lumír a Píseň", "Libuše a Přemysl", "Záboj a Slavoj" a "Ctirad a Šárka".
- M. Aleš, Josef Mánes, B. Smetana, opery Braniboři v Čechách, Libuše – libreta inspirovaná, cyklus má Vlast, Vltava – dnes znělka – Lumír hraje na varhany – rkp. - zdroj národního sebevědomí – každá rodící se (nejen) národ potřebuje mýty, z nichž čerpá sebevědomí, a je třeba docenit jejich úlohu
- o tom s porozuměním psal V. Macura (Masarykovy boty) – Češi se rádi vidí jako národ, který rád vidí pravdu, nepřikrašluje si minulost, „národ racionální, nemilující mýty, schopný sebeironie“ na rozdíl například od "iracionálních" Poláků a Slováků. Podle toho Hanka byl výjimečnou zápornou postavou – „mravně narušený jedinec pokusil podvrhnout národu falzifikát minulosti, ale národ mu na to přišel a falešný obraz své minulosti hrdě odvrhl“ – čili obětní beránek. Jiný výklad dle M. náš národ „ se prodíral k normálnímu životu pomocí berliček mnoha iluzí a mýtů“ , „z iluzí, mýtů a mystifikací jsme se zrodili“, máme si být vědomi své náchylnosti „upadnout do nich v krizovém okamžiku znovu“
- posledním příspěvek k otázce RKZ, který řeší otázku autorství této památky je kniha Jana Urbana, Poslední tečka za rukopisy. Námětem je tedy zdánlivě vyřešený problém padělatelů – V. Hanka a J. Linda – a to je jen východisko mystifikační novely, v níž se mísí historická fakta s fikcí (detektivní zápletka, milostné dobrodružství). Odpověď na otázku, kdo vytvořil rkp., je vskutku nečekaná, zcela nové pojetí. Škoda, že se ve 2. vydání 2005 autor – Miloš Urban – podepsal vlastním jménem, a oslabil tak svůj mystifikační potenciál i do budoucna.



- *Poslední tečka za rukopisy* (pod pseudonymem Josef Urban) – Argo, [1998](#) (2. vydání v roce [2005](#) již pod svým skutečným jménem), [ISBN 80-7203-662-9](#)

## JAZYK 2. POLOVINY 19. STOLETÍ

### Vzestup spisovné češtiny ve 2. pol. 19. st.

- roste počet uživatelů češtiny – ne už jen vrstva vzdělanců, ale i absolventi vyšších škol (kde se začíná vyučovat česky) + čtenáři novin a časopisů

- 1848 vzniká první česká hlavní škola, od šk. Roku 1848/49 vyučování v češtině na některých typech středních škol, 1882 se osamostatňuje česká universita
- rozvoj krásné literatury, žurnalistiky – Dobrovského kodifikace zastaralá už v době vzniku (lépe: archaizující) – nyní se od ní užívaná čeština začíná odchylovat stále více – vznik útvaru hovorová čeština

### dotváření odborného názvosloví

- v dobách předtím – ideální snaha bez záruky realizace
- nyní skutečný praktický význam
- názvosloví soudně – právnícké:
  - o nová slova: *dražba* (Auktion), *četník* (Zandarm), *služné* (gáže)
  - o dříve existující slova s novým, speciálním významem: rozlišuje se *cena x hodnota* (Preis x Wert), *měna* ve významu „kurs“
  - o zavádí se nebo ponechávají někt. cizí slova: *advokát, datum, docent, duplikát, erár, finance, komise, konkurs*
  - o postoj k cizím slovům – nechat výrazy běžné ve vědě a literatuře, v běžném jazyce raději české ekvivalenty: *žandarm* změnit na *četník*, *činže* na *úrok*, *grunt* na *pozemnost*, *konstituce* na *ústava*, *kšaft* na *závěť* – některé nové termíny existovaly již dříve, avšak měly jiný význam – *ústava* = dříve „soustava, systém“ nebo „instituce, veřejné zřízení“
- názvosloví vědecké:
  - o Pavel Josef Šafařík: *Německo – český slovník vědeckého názvosloví pro gymnasia a reálné školy*, 1853 a v něm – viz dále:
  - o Ustálení odb. názvosloví, značná část se ujala: *elektrina* (m. staršího *električina*), *vodivý* (materiál), *ledovec, dojem, zájem, zásada* (pro *princip* – dříve jen v chemii)
  - o Názvy z gramatiky a botaniky vycházely z latiny, jinak hlavně z němčiny: *barvotisk* (Farbendruck), *krycí barva* (Deckfarbe), *výjimka* (Ausnahme)
- hudební termíny: autor Jan Nepomuk Škroup (1811-1892), skladatel a dirigent, bratr Františka Škroupa
  - o hojnost cizojazyčných, zejména italských termínů
  - o z nových např. *tonina* (Tonart), *křížek* (kalk z něm. Kreuz)
- tělocvičná terminologie:
  - o autorem Miroslav Tyrš v letech 1862-72
  - o substantiva ze slovesných základů: *klek, kop, vis* i prefigovaných: *podřep, doskok, výmyk*
  - o adverbia typu *jednoruč, jednonož, levonož*
  - o a jiného typu: *vzpažmo, předpažmo, přípatmo*
  - o racionální slovo tvorba, jednotlivé typy tvoření, zvláště předpony měly vystihovat vždy týž význam
  - o udrželo se díky tomu, že spojeno s organizovanou tělovýchovou – Sokol

### hlavní způsoby tvoření nových slov

- vliv jiných jazyků, především němčiny, ale n často jen prostředníkem:
  - o (elektrický) proud – obdoba něm *Strom*, ale i ve fr. *courant*
- od 90. let 19. století častější galicismy – výsledek orientace na francouzskou kulturu a odklon od německé: podle typu *faire pleurer* např. *pohromy, jež dávají růsti* (pomocné sloveso *dáti*), napodobování F vazby *c'est ... qui* např.: „*a tato nesnadnost to byla, jež mu znechucovala četbu* (J. Karásek ze Lvovic)
- tvoření nových slov z domácích základů:

- boj mezi zastánci přípony adjektivní na *-ní* nebo *-ný*: v době NO již běžně adj. na *-ní* (*musejní, kolegiální, normální*)
- ad adjektiva na *-ní/-ný*: někdy se vyvinul významový rozdíl mezi oběma formami. *obilní mlýn x obilné zrnno; obecní hospoda x obecný lid* (dnes *obecní úřad* = „týkající se obce“ x *obecný jev, liška obecná* = „běžný, rozšířený“), *soudný muž x soudní útraty*, dnes ještě *trestný čin x trestní právo, zákoník* (protizákonný = proti závazné společenské dohodě, zločinný, špatný, zavrženíhodný, a proto zasluhující trest x týkající se trestů, příp. trestných činů..)
- tendence znovu zavádět sufix *-ný* – podporoval P. J. Šafařík, skutečně se dlouho užívaly podoby *musejný, formální, sentimentální*, v praxi se však postupně prosadila přípona *-ní*, u jednotlivců jako individuální stylová zvláštnost se vyskytovalo *-ný* (Masaryk, Šalda)
- přesná významová diferenciacie přípon adj. v chem. názvosloví: *-ný, -natý, -itý, -ičitý, -ičný/-ečný, -ový, -istý, -ičelý*
- častěji než v NO adj. na *-cí*: *vychovávací ústav, krycí barva, ladicí, lapací, šicí, psací*
- ustupuje zakončení latinských substantiv na *-cí, sí*: *tradicí, recensí* nahrazováno slovy *tradice, recense*
- teoretický odpor k substantivům abstraktním na *-ní*, ta nahrazována stč. příponou *-ba*: *lěčba, četba, ražba* nebo nahrazována o-kmenovými maskuliny: *výkon, dostřel, návod, obnos, provoz, vjen/ vněm, sklon, zájem* – tento druhý způsob zvláště v tělocvičné terminologii a v básnickém jazyce

## purismus

- lexikální rozvoj češtiny, její obohacování se slovy i obraty cizojazyčnými i zvětšování stylistického rozpětí jazyka – naráželo na nepochopení, odsudky
- od 70. let 19. st. sílí negativní názory na pronikání cizích jazykových jevů do češtiny a vůbec jejího ovlivňování cizími jazyky
- kritériem jazykové správnosti dle těchto názorů má být stará čeština do dob Komenského + stav dialektů + analogie ostatních slovanských jazyků
- Matice česká vydává příručky jazykové správnosti, tzv. Matiční brus, 1. vyd. 1877, 2. vyd. 1881 a 3. vyd. 1894 – název podle barokní gramatiky Jiřího Konstance Lima *linguae bohemicae*, tj. Brus jazyka českého, *lima* = též „pilník“ nebo abstraktně „(vy)pilování“, např. i řeči – stoupenci těchto názorů puristé nebo brusiči
- V této knize se např. vytýká užívání vazeb: *považovati koho zač* (jmdn für etw. halten), *pracovati na něčem, přehánět* (übertreiben), *klásti překážky* – tedy vžité výrazy
- Nejměrnější 1. vydání, pak kritické výtky sílí
- Další představitelé brusičských tendencí:
  - Martin Hattala (Slovák): Brus, 1877
    - Zavrhuje naprosto běžná slova jako *rozmar, jednati o něčem* s odkazem na lidový jazyk – že tam nejsou
  - František Bartoš: *Rukověť správné češtiny*, 1891 a časopisecké příspěvky
    - zavrhuje *bez ohledu, následkem, během, k vůli*
    - za *impotence, impotentní* navrhuje *nedoluha, nedolužný*; místo *egoismus, egoistický* navrhuje *sobětnost, sobětný*, místo *arogantní člověk* – *sobní člověk*
    - brusiči zavrhovali slova běžná v kulturním, obchodním a konverzačním jazyce – nepochopili, že pro tento jazyk nemůže být kritériem stav v dialektech ani jazyk starší – podstatou konverzačního jazyka (kulturního) je právě to, že se od dialektů odlišuje

- zavrhováním předložek, které vyjadřují abstraktní vztahy a jejich odstíny, a také zavrhováním substantiv jako *rozmar*, *nálada* (místo toho mělo být *mysl*) – by došlo k ochuzení jazyka, snížení jeho vyjadřovacích schopností
- nepatrný efekt brusičských snah, od 90. let ústup těchto tendencí, brusiči tvořili komise, většina členů středoškolští profesori, někteří až humoristickými figurkami
- znovuoživení puristických tendencí od r. 1913 založením jednoty Svatopluka Čecha a někteří představitelé a jejich názory kolem časopisu *Naše řeč*, založen 1917

### **vývoj jazykové normy**

- Jan Gebauer: *Mluvnice česká pro školy střední a ústavy učitelské I., II.*, 1890, 2 díly
  - od dob Dobrovského první revize mluvnického systému
  - podloženo důkladnou znalostí historického vývoje češtiny, autor dodnes využívané (kvůli množství dokladů) *Historické mluvnice jazyka českého*, od 1894 (první systematický a úplný popis staré češtiny)
  - proti měkkému zakončení i-kmenů (kost) – proniklo do dřívějších kodifikací z moravských dialektů
  - proti infinitivům na *-ť*, opět z dialektů a z ostatních slovanských jazyků
  - proti infinitivům *pjati* místo *pnouti* (dle *pnu*), *-čati* místo např. *začítí* – opět dialektické
  - archaické stanovisko k užívání zájmena *jenž* – to dříve ustrnulé, G. zavádí skloňování, např. pro F *jež* – kongruentní tvary přechodníků jsou závazné + jejich společný subjekt též závazný, přechodník minulý jen pro předčasnost v minulosti, přechodník přítomný od D sloves jen pro děje předčasné v budoucnu
- *Pravidla hledící k českému prvopisu a tvarosloví*, 1902, částečně změněno 1903, značně změněno 1913 pod názvem *Pravidla českého pravopisu*
  - 1902 – vycházejí z Gebauera, na rozdíl od dnešních obsahují i morfologii, o něco konzervativnější než Gebauer a to se v dalších vydáních stupňuje
  - v pozdějších vydáních snaha o pravidelnost ve tvarech, odstraňovány dublety tím, že prostě nahrazeny tvarem starším, např. odstraňuje se kolísání v délce a zavádí jen krátké varianty: *draždič(?)*, *rozvažč*, *řikadlo*, *stinidlo*, *zasílatel*, *odesílatel* apod., dokonce *kupadlo* místo vžitého *koupadlo*
- Václav Zikmund: *Skladba jazyka českého*, 1863
  - na materiálu veleslavínské a bratrské doby
- František Bartoš: 2. díl *Mluvnice jazyka českého = skladba*, 1878 a další zkrácená vydání
  - kritériem moravské dialekty
  - proti novým jazykovým prostředkům zpřesňujícím starší způsoby vyjádření, např. proti předložkám, které vyjadřují abstraktní vztahy, proti novým způsobům vyjadřování modalit: *všichni lidé musejí umřítí* je prý chybné, správně je *všem lidem jest umřítí*
- František Štěpán Kott: *Česko – německý slovník*, 1878-1906
  - asi 2x větší rozsah než slovník Jungmannův (původně to mělo být nové, doplněné a zkrácené vydání Jungmannova slovníku)
  - nezvládl rozsah materiálu, několikrát doplňováno, několikeré dodatky a doplňky
  - zůstal jen přívěskem (pendant) Jungmannova slovníku bez většího významu
- Josef Durdík: *Kallilogie čili O výslovnosti*, 1873
  - první gramatika zabývající se výslovností
  - zachycuje hovorový jazyk, např. obvyklá forma participií I-ových je *řek*, *set* (= řekl, sedl), *sedum*, *oseum*, *sem* (= jsem), *du* (= jdu), *muský* (= mužský)

### **skutečná podoba dobového jazyka**

- na počátku období ne plně ustálené, např. každý spisovatel vnáší do svých děl rodné

nářeční prvky

- Němcová – z oblasti severo-východočeské: délky dialektické nebo přesněji kvantita: *týle* (= tele), *v letě, křida, mucha, povědít, nezdvíhej, jinám, večír*; lexikální dialektismy: *odběhovala, když* (z mluveného *dyť*) – **Němcová text**
- Neruda – jevy středočeské, resp. pražské mísi s básnickým jazykem
- Později se norma (asi myšlen úzus) v praxi ustalovala takto: -ý m. -ej, bez protetického v-
- Některé rozdíly hláskoslovné mají stylistickou diferenciaci – hovorové podoby navíc odstín pejorativnosti: *úřad x ouřad, rýpat x rejpat* – nebo hovorové podoby v důvěrné, familiární mluvě: *ouško, upejpat se*
- Nesnadno proniká rozlišování slovesných koncovek u 3. pl. ve 4. třídě. *Oni prosí x sázejí*
- Umělé krácení délek vnucené pravidly se neujímá
- Spíše se jazyk ustálil podle normy Dobrovského, Gebauerovy změny jen velmi pomalu, např. málo pronikají tvary 1sg. *já češi, klouži*, častější na -u a jen v gramatikách zůstalo nařizované *já oři, páři, oni káři, a stůní*

Básnický jazyk

Mácha – eufonie, významová neurčitost

- důraz na eufonii, pokračování romantismu např. v Erbenově Kytici.

<i>Okolo lesa pole lán, hoj, jede z lesa pán, na vraném bujném jede koni, vesele podkovičky zvoní, jede sám a sám.</i>	<i>Vyvalily se vlny zdola, roztáhnuly se v širá kola – a na topole podlé skal zelený mužik zatleskal.</i>
--	---

- u generace Nerudovy ustupuje zvuková stránka do pozadí, důraz na sémantiku, málo členité metrum, jednoduchý rytmus
- u Nerudy kontrast poetismů s rysy mluveného jazyka, z |Prostých motivů:

<i>Byla to zima překrásná! Kolkolem všude božský klid – Ta příroda v kámen spoutaná, Zněmělý všechnen, všechnen lid.</i>	<i>Ach as je po všem! Pojednou vejskly si větry, zvlhnul vzduch, a po kraji dříve tichounkém šílený víří jarní ruch.</i>
--	--

- z Háška:

*U nohou tenké praménky  
sedla si v kaprad', v pomněnky,  
nad sebou větvic chladný stín,  
**hleděla lesům do hlubin.***

- sémantická aktualizace pomocí obrazného užití slovního spojení obvyklého v mluveném jazyce: *hledět do očí – hledět lesům do hlubin*

- následující generace lumírovců + i Sv. Čech – zase automatizovala sémantickou stránku a věnovala pozornost formě – exkluzivní, patetický, rétorický jazyk, zkracování slov, speciální poetismy
- např. u Vrchlického: *druž (v přátel druží), hled, hlod (zimy hlod), plam místo plamen, kyn (hlavy kyn)*, nadbytečná vokalizace předložek nebo její nedostatek: *ve hrudi, s všemi, k dnu, ku zemi* (vše u Vrchlického)
- proti tomu další generace, např. J. S. Machar aj. realisté: Machar – předchozí generace byla ochotna obětovat myšlenku slovům, on však obětuje slovo myšlence – tendence k demokratizaci jazyka

## **publicistika**

- dlouho poznamenaná vzhledem patetickým stylem (Palacký), složitou syntaxí, zastaralým lexikem, až do počátku 20. st. s tím bojovala
- K. Havlíček – Borovský – zjednodušil syntax, do lexika přejímal i cizí slova (předchozí generace úzkostlivě dbaly na čistotu jazyka), např.: *absolutismus*, *demokracie*, *legitimní*, *opozice*, *propaganda* (vše z řečtiny a latiny), F: *debata*, *etiketa*, *intrikovat*, *naivní*, N: *havíř*, *rathaus*, *špicl*
- K novým přejímkám uvádí české ekvivalenty – tak mohly zdomácnět
- Vesměs jde o užitečná, funkční slova, ne zbytečná